

in zvišati davke, da se ne bote pritoževali, da so davki premali. Ker so nam klerikalci že dosedanjí davki bili preveliki, kar so naši časniki in govorniki vedno trdili, jih nam ne bi smeli zvišati, ampak samo vam ali tistim izmed vas, ki so vedno govorili, da so davki premali. To je resnica glede davkov.

Poslanci Slovenske ljudske stranke so napeli vse sile, da bi zabranili povišanje davkov. A zakaj se jim to ni posrečilo?

1. Ker jih je premalo, samo 24, drugih poslancev pa je čez 200; toliko bi tudi samostojni morali znati računati, da je 200 več kot 24.

2. Ker Radić ni šel v Beograd; on je sicer obljubil našim, da bo šel v Beograd, a svoje obljube ni izpolnil ter ostal doma in tako omogočil, da so Srbi mogli Hrvatoma in Slovencem davke povečati.

3. Pomankanje slege med kmeti; naši poslanci so srbske kmete-poslance (krog 30) nagovarjali, naj glasujejo proti povečanju davkov, a srbski kmetje so rajši glasovali s Pašićem za večje davke. Ali so potem naši krivi, da so večji davki? Največji del krivde, da Hrvati in Slovenci krivico trpimo, pa nosijo ravno samostojni poslanci, ki so glasovali dne 23. 6. 1921 za centralistično ustavo, ki bi jih je štirikrat toliko kot Slovencev, vso moč v roke. Naši poslanci so predlagali avtonomijo, da bi Slovenci imeli svoje postave, ki bi si jih sami delali, sami bi slovenske zadeve upravljali, a samostojni ste bili proti temu, ste glasovali (tudi Kirbiš, poslanec s prigoljufanim mandatom) za Srbe, za ustavo, ki da vso moč Srbom v roke. Hvalili ste to ustavo kot dobro koristno za Slovence, a mi smo že takrat rekli, da bo ta ustava nesrečna za slovensko in hrvatsko ljudstvo, da nas bo izročila srbski samovolji, da nas bodo Srbi s pomočjo od samostojnih hvaljene ustave gospodarsko uničili. Vi ste nam takrat pravili, da smo Slovenci države in Srbom, ker zahtevamo za Slovence enake pravice in avtonomijo, vi ste pomagali spletati bič centralistične ustave, s katerim nas sedaj Pašić tepe in nas bo tepel, dokler mu tega biča ne bomo izvili iz rok in dosegli avtonomije. Dokler ne bomo imeli avtonomije — in da je nimamo, so krivi samostojni, ki so pri ustavi proti njej delali in glasovali — bode nas Pašić vedno stiskal z velikimi in krivičnimi davki. Kako brez moči smo Slovenci, ker nas je štirikrat manj, kot Srbom, ter komaj dvanaesti del vseh prebivalcev, dobro vejo tudi samostojni poslanci. Dobnika je vprašal njegov pristaša-samostojec: «Kako je kaj v Beogradu?» Dobnik mu je rekel: «Ves, najbolje je, če je človek v Beogradu tiho. Kar Pašić reče, to se zgodi, vse drugo pa nič ne pomaga.» Zato Dobnik in Kirbiš, ki doma tako na široko odprta usta in lažeta ter obrekuje, v Beogradu nista odprla ust, ampak lepo molčala in kimala. Pašićevi dolgi bradi ter lepo glasovala za to, kar so Srbi hoteli, n. pr. za zvišane takse (kollekt), carino, za trošarino (davek) pri vžigalnicah, soli, sladkorju, kavi, cigaretnem papirju, za davek na vino, da mora vinogradnik naznaniti, koliko vina pridela, za srbsčino in cirilico v soli, za povišanje desetka (procentov) od ena in pol do 6 odstotkov itd. To in še marsikaj drugega so »žegnali« samostojne-srbske Pašić-Puceljeve vlade. Najhujša nesreča za nas Slovence pa je centralistična ustava, za katero so samostojni glasovali ter jo v svoji neumnosti ali hudobiji hvalili kot največjo srečo za Slovence. Doma so kričali: proč od Srbom, v Beogradu pa so prvi prisegli kralju in Srbom, doma so obljubovali republiko, tam pa so se prilizovali kralju in Srbom, ter plesali, kakor je Pašić zvišal. Pri tem pa so za lep »stringel« zaplesali avtonomijo, ena-

kopravnost Slovencev, da zdaj Pašić gospodari v slovenski hiši, da nam on reže po mačehovski kruh. In taka ustava, ki daje vso oblast nad Slovence Srbom v roke, je po vaši samostojni pameti dobra, srečna in koristna. Bifa je znabiti koristna za samostojne poslance, ki jim je prinesla lep »stringel«, a za naše ljudstvo je ona največja nesreča, kar smo mi napovedali da bo, in česar vi niste hoteli verjeti, a zdaj vsi čutimo in bomo čutili še vedno hujše. Dokler ne dobimo avtonomije, bo tako, kakor je samostojni poslanec Dobnik rekel: mi Slovenci bomo morali tiho v kotu stati (po krivdi samostojnih) in pobirati drobtinice, ki jih bode Pašić metel z vladne mize. To ste nam pripravili samostojni in demokrati s centralistično ustavo.

Mi nečemo biti pastorka v naši državi, ampak enakovredni bratje in se bomo borili s svojimi poslanci, dokler ne dosežemo avtonomije, da si bo Slovenec v svoji deželi sam postavil delal, vladal in gospodaril s svojim denarjem.

Razmerje katoličanov do države politike in do katoličanov drugih držav.

(Rezolucije V. kat. shoda).

Cerkev in država.

1. Katoličani povdarjamo, da morejo samo večno resnična načela krščanske etike nuditi zdrav in trden temelj državi in da udejstvovanje pravnega reda v državi tem načelom ne sme nasprotovati.

2. Kakor je država v smislu naših načel poklicana, da skrbi za častni blagor državljanov in zaradi tega zgolj svetne zadeve spadajo v njeno področje, prav tako je neodvisti delokrog katoliške cerkve, da skrbi za večni blagor človeštva, in zaradi tega ji nihče ne sme krati njene pravice, da more svobodno vršiti svoje božje poslanstvo.

3. Glede vseh cerkvi in državi skupnih (mešanih) zadev (zakon, šola, imovinsko vprašanje itd.) želimo, da se v zajednem interesu cerkve in države urede v iskrenem sporazumu obeh.

4. Ugotavljamo, da takozvani kanceparagraf, ki ga uvaja vidovdanska ustava (čl. 12 alinea 7), nasprotuje ustavno zajamčeni samostojnosti veroizpovedovanj v urejanju njihovih notranjih verskih poslov, ustavno zajamčenemu svobodnemu izvrševanju bogoslužja in enakosti vseh državljanov pred zakonom (čl. 4). Zaradi tega, in pa ker se s to določbo ustave skuša uveljaviti policijsko nadzorovanje cerkve v njenem lastnem delokrogu, protestiramo proti njej in zahtevamo, da se ta določba ne izvede, temveč se iz ustave črta. Odklanjanje določbe členov 394—398 našega kazenskega zakonika, ker nasprotuje kazenskemu pravu in so krivične.

5. Protestiramo proti vsaki omejitvi svobodnega občevarja katoličanov s sveto stolico in zahtevamo, da se načelo svobodnega občevarja tudi ustavno prizna in zajamči.

6. Zasedanje škofij, župnij in drugih cerkvenih služb bodi načeloma popolnoma cerkvi prepuščeno.

7. Ugovarjamo proti krivičnemu zapostavljanju katoliške cerkve in katoliške duhovščine v gnetnem oziru od strani države ter zahtevamo, da se povsod iz-

vaja v ustavi odredjeno načelo sorazmernega podpiranja vseh veroizpovedovanj.

Politično udejstvovanje katoličanov.

1. Ker država svoje kulturno-socialne naloge brez sodelovanja etično-socialnih sil krščanstva ne more uspešno vršiti in ker v današnjih razmerah zgolj kulturno udejstvovanje katoličanov za uveljavljenje katoliških načel v družbi in državi ne zadostuje, zato se katoličani dolžni, udejstvovati se tudi v političnem življenju v smislu načel katoliške cerkve.

2. Vsaka politična stranka, ki boče zastopati kršč. načela, mora:

a) temeljiti na solidarnosti vseh stanov, odklanjati slojni in razredni boj in boriti se za človeško in politično svobodo ter socialno in gospodarsko pravičnost ureditev cele človeške družbe in vseh njenih slojev in vseh njenih slojev in stanov;

b) v prosvetnem oziru čuvati naravne pravice staršev, družine in cerkve do šole;

c) odklanjamo načelo močnejšega in sile ter zasledovati politiko miru in sporazuma.

3. Krščanska politična stranka more na političnem torišču sodelovati z vsemi strankami, ki se strinjajo v gospodarskem in socialnem programu ter stoje v etičnih vprašanjih vsaj na stališču naravnega prava. S strankami, ki po svojem programu versko-etična načela odklanjajo, sodeluje le v slučaju, ko gre za dobit skupnosti, s pridržkom, da se ne žali cerkev in se v verskem oziru nič ne poslabša; podlago sodelovanja morajo pa tvoriti vsaj one določbe in cilji prirodne pravice, katere priznava i pamet i krščanstvo.

Mednarodni stiki med katoličani.

1. Slovenci, zbrani na V. katoliškem shodu izjavljajo, da ne morejo pozabiti, kaj se je zgodilo s slovenskim narodom ob sklepanju mirovnih pogodb; v to lažbo so jim le besede Benedikta XV., »da narodi ne umirajo«.

2. Upoštevajoč dejstva, ki jih je sila ustvarila, apelira katoliški shod na katoličane onih držav, katerim so naši bratje politično pridruženi, posebno na katoličane nemškega in italijanskega naroda, naj se zavamejo z vsemi silami za to, da se priznajo našim bratom v verskem, narodnostnem in kulturnem oziru tiste pravice, ki jih uživajo sami in da se postopa proti našim bratom na način, ki ustreza ne le ideji krščanstva, ampak že elementarnim zahtevam pravičnosti.

3. Zato mora katoliški shod z globoko bolečino ugotoviti, da so se proti Slovincem-katoličanom, ki so prišli po mirovnih pogodbah po tuje države, izvršili premočni čini krivice in da sega to nasilje celo v cerkev.

Javno označuje katoliški shod kot tako krivico na primer:

a) da se Slovincem odvzemajo pridige in pesmi v slovenskem jeziku v cerkvi.

b) Da se slovenski duhovniki odpustajo in izganjajo, ker slučajno niso bili rojeni v tamošnjem ozemlju, dasi tamkaj desetletja delujejo med našim ljudstvom.

c) Da se v slovenske vasi pošiljajo duhovniki, ki ljudstva ne razumejo.

d) Da so se slovenski kapucini izgnani iz Gorice, kjer so stoletja dušnopastirsko službovali v največje zadovoljstvo slovenskega in italijanskega prebivalstva ter bili po svoji požrtvovalnosti in plemeniti nepristranosti povsod priljubljeni.

je prebil noge kot pravcati in na videz zdravi kolesar.

Zdravnik se je zadovoljno smehljaj uspehu, gledal radostno bečiklista, kimal in rekel: »Jörgl, za danes dosti, se boš preveč utrudil, pa se boš še jutri vozil.« Nagovorjeni je pogledal zdravnika, bečikel se je ustavil, a invalid je prebledel kot stena ... Zdravnik je pa zaupil: »Sedaj pa le dol in ven!«

Vsi gledalci te zdravilne vožnje smo ostrmeli — invalid je stopil s kolesa na svoje noge — stal ravno — a bled kot stena in vsi smo gledali doktorja čudodelnika, ki je tako na mah ozdravil sicer neozdravljivega bolnika. Zdravnik je prijel bolnika za roko, ga peljal do vrat, ga porinil preko praga in naenkrat so ga zagledale pred dvorano njegove oboževalke, ki so že čakale nanj s cigaretami in — stopal je ta ubogi Jörgl na lastnih nogah — šel je počasi in bled, da se je skoro opotekal, a šel je sam in brez tuje pomoči. Vse je bilo osuplo in kot ocarano od nenavadnega presenečenja ter gledale za počasi odhajajočim invalidom — dr. Negri pa se je smejal in pripomnil glasno: »Sedaj sem pa zopet enkrat razkrinkal enega goljufa, ki je vodil zdravnike, strežnike in celo javnost več nego eno celo leto za nos.«

Doktorja smo slišali, gledali za do pred trenutki neozdravljivim in največjega pomilovanja vrednim invalidom — počasi se nam je vračala zavest, da ne stojimo pred neprodno kopreno čudežnega ozdravljenja, ampak pred odkritjem in razkrinkanjem navadnega goljufa, ki je skozi dobro teto tako dobro igral ulogo popolnega invalida in dosmrtno življenjske nesreče, a je bil bolj zdrav kot mi vsi z doktorjem vred.

Nato nam je razložil zdravnik, da je imel našega ljubčka Jörgla že dolgo na sumu, da je goljuf, a te sum nje ni zaupal nobenemu, ampak je hotel tega prekanca razkrinkati tako, da krinke bolzni ne bo mogel več porabiti. Zvabil ga je na električni bečikel, pognal stroj v tek potom toka, tok preknil, a voznja se je Jörglu tako prikupila, da je sicer težko in trokolesno kolo gonil sam, ne zvečajoč se, kaj da dela in da si vleče raz seboj same krinke navidezno neozdravljive bolzni. Še le zdaj, ko mu je zaklical zdravnik, da ima dovolj, je po-

stal, pa se je tudi zavedel, da je ujet — in zrel za fronto in za doživljanj z mimo.

Cisto zdravega, krepkega, lepo zraslega, črnookega in kodrastolasega Jörgla so še tistega dne odposlali h kadru, a kako je bilo z njim pozneje, ne vem. Ako se je srečno vrnil iz fronte, kamor je gotovo prišel, so se gotovo danes norčuje po Gornjem Štajerskem iz zdravnikov in javnosti, katero je farbal kot priprost infanterist v civilu pa navaden gornjštajerski gozdni paznik in drvar.

Iz Rogaske Slatine so me poslali v Gradec na super-arbitracijo, kjer so mi natančno pretopali in preiskali vse ude in živce. Med drugim sem moral tudi v garnizijsko bolnico, da mi preišče vseučilišni profesor in štabni zdravnik dr. Barnik ušesa, ker sem imel strel skozi glavo. Ko sem prišel pred vrata, ki so nosile napis: dr. Barnik, je čakalo tamkaj vse polno moštva raznih polkov, ki so imeli pri zdravniku gotovo isti opravke kot jaz. Čakal sem precej dolgo, da so me spustili skozi vrata in sicer skupno s četovodjo od 87. pp.

Dr. Barnik vam je velike, močne postave, hudega pogleda in profesorsko zadrezastega obnašanja in glasu. Takoj na prvi pogled je bilo uginiti: s tem gospodom bi ne bilo dobro črešenj jesti, ako bi se ga razljutilo.

No, ko sva vstopila, nas je premeril od pet do glave, meni pokazal, naj se vsedem, četovodji pa odvezal listek in čital. Listek je odložil, položil vojaku obe ogromni roki na rami in kričaje vprašal: »Ali res nič ne slišite?« Na svoje gromče vprašanje ni dobil nobenega odgovora — četovodja je bil gluh kot kanon. Zdravnik je prijel gluhaka za roko in šla sta v temno kamrico, kjer je prižgal električno svetliko, si nataknil na čelo ogleдалo, svetil četovodji v ušesa in skozi nos in le enkrat zamrmral: »Pfui Teufel!«

Ko mu je presvetil ušesa ter nos, ga je pripeljal zopet za roko iz kamrice, ga posadil na stol, potegnil iz predala neke vilice, treščil z njimi ob stol, jih položil na glavo četovodji in nekaj mrmral. Nato se je vstopil pred bolnika, zasadi v svoj pogled, prekrižal roke na hrbtu

tu in zatutil: »Sedaj pa ponovite za menoj, kar bom rekel!«

Oddalžil se je od sedečega četovodje kakih 10 korakov in še zame komaj slišno izrekel v nemščini: »Prokleti!« Četovodja se ni ponovil, ker ni slišal. Zdravnik je stopil še en korak bliže in ponovil isto besedo, a še bolj glasno — bolnik je molčal. Zdravnik je stopal vedno bliže, kričal svojega »Prokleti!« vedno glasneje, a ko je bil tik pred sedečim invalidom, je zaupil iz celotnega grla: »Tri prokleti goljufi!« Prijel ga je z obema rokama za ušesa, ga dvignil v zrak in ga zalučal proti vratom z opazko:

»Če že misliš goljufati, pa bi mi bil povedal pred preiskavo!«

Ubogi četovodja je priletel z vso silo v naročje enitnemu korporalu, ki je stražil vrata in ga je potlačil:

»Kaj ne, dragi kolega, sedaj pa slišiš!«

Zrtev zdravniške preiskave se je pobral, dr. Barnik je nekaj pisal in nato rekel: »Ako mi priznaš, da si goljuf, te ne bom pustil zapreti, sicer pa.« Četovodja je priklimal in zdravnik je rekel: »Torej pri Grodeku si dobil strel skozi glavo, si pa sedaj zdrav in dobro slišiš na obe ušesi, si goljufal zdravnike od leta 1914 do danes, a tudi jaz te ne bom poslal na fronto, ker si sieben-undahceiger.«

Četovodji se je vrnila na lice kri, poljubil je zdravniku roko in stopical po prstih mimo korporala pri vratih, ki ga je le še podražil: »Pri dr. Barniku gluhi zopet slišijo ...«

Bivši gluhi četovodja je danes imovit gospod, se večkrat srečava in se vsakokrat nasmehneva, ker se spominiva na strogega, a dobrosrčnega dr. Barnika, ki je imel tako nagloučinkujoč lek proti popolni gluhoči.

Da, da, za časa nesrečne svetovne vojne so se dogodila bogzna kolikokrat trenutno čudežna ozdravljenja iz najtežjih slučajev hromosti ter drugih bolzni, a ne na veselo, ampak prebriske žalosti takoj za fronto sopsobnih ozdravljenec.